

Ilmiy amaliy jurnal

№ 7 (9)
2026

YANGI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

7

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Umarov A.T. Mintaqalarni barqaror rivojlantirish strategiyasini shakllantirishning konseptual asoslari..... **7**

Хошимов П.З., Эгамназарова Г.Ш. Ўзбекистонда атроф-муҳитни муҳофаза қилишнинг иқтисодий ва ҳуқуқий асослари..... **13**

Raxmatova F.Y. To‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalar va resurs samaradorligini oshirish yo‘nalishlari..... **19**

Ergasheva A.F. Milliy hunarmandchilik brendlarini ilgari surishda raqamli marketing vositalaridan foydalanish..... **22**

Rahimova N.A. Inson resurslarini boshqarishda Big Data va HR analitikaning samarodorlikka ta’siri..... **25**

Эгамназарова Г.Ш. Аҳоли ўсишининг CO_2 эмиссияси, ресурслар истеъмоли ва уларнинг иқтисодий барқарорликка таъсири..... **28**

Хасанов У.Ю. Кибержиноят рискларини бошқариш амалиётининг концептуал асосларининг ривожланиши..... **33**

Алимухамедов Ш.Р. Божхона тўловларини ундиришда божхона қийматини аниқлашнинг ўрни..... **38**

Сапаров И.Х. Маҳаллий бюджетлар харажатлари ижросининг самарадорлигини ошириш масалалари (Тошкент вилояти мисолида)..... **43**

Shaydulov Sh.Sh. Surxondaryo viloyatida elektron tijorat rivojlanishiga ta‘sir etuvchi omillar tahlili **57**

Abdulxakimov Z.T. Dunyo zargarlik sanoatini rivojlanishining bugunki kundagi xolati..... **60**

Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini oshirishda boshqaruv tizimining iqtisodiy samaradorligini rivojlantirish..... **65**

Davronova N., Abdulxakimov Z.T. Kaydzen konsepsiyasining nazariy va uslubiy asoslari..... **69**

Isaqov A.T. Fermer xo‘jaliklarida agroresurslardan foydalanish samaradorligini oshirish istiqbollarini prognozlash..... **73**

Berdimurodov U.S. Agrosanoat majmuasida klaster tizimini tashkil etish va rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari..... **76**

Хусанбоева Т.М. Цели и задачи преподавания экономических дисциплин в системе высшего образования..... **82**

Alimov N.H. Global adolat kodeksi va global adolat reytingini (indeksini) joriy qilish yo‘llari..... **86**

Umurzaqova I.S. “Investitsiyalar taqsimoti va samaradorlik paradoksi: O‘zbekiston tarmoqlari misolida stoxastik chegara (SFA) va kvadrant tahlili”..... **92**

Safarova Y.A. Iqtisodiy o‘sishning infratuzilmaviy omillarining ta’sir mexanizmlarini baholash.... **101**

Eshqulova N.N. Mamlakat makroiqtisodiy barqarorligini ta’minlashda eksport va importning geografik diversifikatsiyasining ahamiyati..... **108**

Nabiyev A.K. O‘zbekistonda raqobatchilik muhitini shakllantirish va monopoliyaga qarshi qonunchilik..... **115**

Ketmanov A.M. Kichik biznesni moliyaviy resurslarni shakllantirish yo‘nalishlari..... **121**

Мурадов Б.А. Жаҳон мамлакатларида темир йўл транспортини инновацион ривожлантириш тажрибаси..... **125**

Jo‘rayeva M.Z. O‘zbekiston mintaqalarida yashil investitsiyalar va barqaror rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlik tahlili..... **131**

Qodirov H.M. Adir hududi ekotizimlarini boshqarishda intensiv sug‘orish tizimini joriy etish..... **136**

Jo‘rayeva M.A. Kichik biznes subyektlariga jalb etilgan investitsiyalarni raqobatbardoshlik transmissiya mexanizmi va uni baholash uslubiyoti (Andijon viloyati misolida)..... **143**
Muhsinova F.A. Raqamli texnologiyalarning inson resurslarini boshqarishdagi o‘rni va innovatsion yondashuvning nazariy jihatlari..... **151**
Kamoldinova N.A. Kichik biznesda ayollar bandligining ahamiyati..... **157**
Xamrayeva S.I. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xalqaro savdoning transformatsiyasi va iqtisodiy rivojlanishga ta’siri..... **161**
Dadaboyeva M.M. Andijon viloyatida kichik biznes eksportining hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalari..... **166**
Xakkulov A.U. Tijorat banklarida foiz risklarini baholashning nazariy va metodologik asoslari..... **171**
Allasheva N.A. Zamonaviy globallashuv sharoitida moliyaviy risklar va ularni boshqarish strategiyalari..... **179**
Atoyev N.R. Yangi industrial mamalakatlar: Chili va Singapur modeli tahlili va ularni O‘zbekistonda qo‘llash imkoniyatlari..... **182**
Yangiboev R.B. O‘zbekiston bank tizimi likvidliligiga ta’sir etuvchi omillarining empirik tahlili.... **190**
Nazarov J.R. Yashil iqtisodiyot: O‘zbekistonning barqaror kelajagiga yo‘l..... **198**
Qo‘zieva N.N. Tijorat banklarida mijozlar bazasini shakllantirishning nazariy asoslari..... **202**
Wang Jiahao Исследование по вопросам совместного развития индустрии электронной коммерции между Пекином и Ташкентом в рамках «Цифрового Шелкового пути»..... **207**
Qurbanov U.E. O‘zbekiston Respublikasi hududlari kesimida aholi daromadlarining iqtisodiy tahlili..... **216**
Abduvaxidova N.A. O‘zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar..... **221**
Murodov O.U. Sanoat korxonalarida resurslardan samarali foydalanish jarayoniga ta’sir etuvchi omillar..... **225**
Xasanov S.Q. “To‘qimachilik sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari..... **229**
Kabilov O.X. Paxta va g‘alla urug‘liklarini tayyorlovchi korxonalar faoliyatiga ta’sir etuvchi omillar **234**
Pirmanov O.B. Oliy ta’lim tizimi raqamli ekotizimini shakllantirishdagi tizimli muammolar va boshqaruvdagi uzilishlar tahlili..... **238**

14. Europe’s Rail Annual Work Plan and Budget // Europe’s Rail. — URL: https://rail-research.europa.eu/about-europes-rail/
15. Digital rail: Federal government and Deutsche Bahn drive forward the digitalization of the German rail system // aconium GmbH. — 2025. — URL: https://aconium.eu
16. Development of the infrastructure // Deutsche Bahn Interim Report 2025. — URL: https://zbir.deutschebahn.com/2025/en/
17. Teece D.J., Pisano G., Shuen A. Dynamic capabilities and strategic management // Strategic Management Journal. — 1997. — Vol. 18, № 7. — P. 509–533.
18. Central Japan Railway Company. Integrated Report 2025: The Chuo Shinkansen Project Using the Superconducting Maglev System. — Nagoya: JR Central, 2025. — 60 p.
19. An In-Depth Look at China’s High-Speed Rail Development in 2026 // rdekono.com. — 2026. — May 12. — URL: https://www.rdekono.com
20. Europe’s Rail Joint Undertaking: the case for a follow-up // Global Railway Review. — 2026. — URL: https://www.globalrailwayreview.com

UDK: 330.15

O‘ZBEKISTON MINTAQALARIDA YASHIL INVESTITSIYALAR VA BARQAROR RIVOJLANISH O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK TAHLILI

АНАЛИЗ ВЗАИМОСВЯЗИ МЕЖДУ «ЗЕЛЕНЫМИ» ИНВЕСТИЦИЯМИ И УСТОЙЧИВЫМ РАЗВИТИЕМ В РЕГИОНАХ УЗБЕКИСТАНА

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN GREEN INVESTMENTS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE REGIONS OF UZBEKISTAN

Jo‘rayeva Malika Zulfiqor qizi
O‘zMU Makroiqtisodiyot kafedrasi o‘qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekiston mintaqalarida yashil investitsiyalar va barqaror rivojlanish o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik masalalari tadqiq etilgan. Tadqiqot jarayonida mamlakatda qayta tiklanuvchi energiya manbalariga yo‘naltirilgan investitsiyalar dinamikasi, ularning hududiy taqsimoti hamda iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik samaralari tahlil qilingan. Shuningdek, yashil investitsiyalarning energiya xavfsizligini ta’minlash, aholi bandligini oshirish va atrof-muhitga salbiy ta’sirni kamaytirishdagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so‘zlar: yashil investitsiyalar, barqaror rivojlanish, yashil iqtisodiyot, qayta tiklanuvchi energiya, hududiy rivojlanish, energiya samaradorligi.

В данной статье рассматривается взаимосвязь между «зелеными» инвестициями и устойчивым развитием в регионах Узбекистана. В исследовании анализируется динамика инвестиций в возобновляемые источники энергии в стране, их территориальное распределение, а также экономические, социальные и экологические последствия. Также подчеркивается важность «зеленых» инвестиций для обеспечения энергетической безопасности, увеличения занятости и снижения негативного воздействия на окружающую среду.

Ключевые слова: «зеленые» инвестиции, устойчивое развитие, зеленая экономика, возобновляемая энергия, региональное развитие, энергоэффективность.

This article examines the interrelationship between green investments and sustainable development in the regions of Uzbekistan. The research analyzes the dynamics of investments in

renewable energy sources in the country, their territorial distribution, and their economic, social, and environmental impacts. It also highlights the importance of green investments in ensuring energy security, increasing employment, and reducing negative environmental impacts.

Keywords: green investments, sustainable development, green economy, renewable energy, regional development, energy efficiency.

So‘nggi yillarda global iqtisodiyotda iqlim o‘zgarishi, energiya resurslari tanqisligi va ekologik muammolarning kuchayishi davlatlarni iqtisodiy rivojlanishning yangi modellarini shakllantirishga undamoqda. Bunday sharoitda yashil iqtisodiyot konsepsiyasi barqaror rivojlanishning muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Yashil iqtisodiyotning asosiy maqsadi iqtisodiy o‘sishni ta’minlash bilan bir vaqtda atrof-muhit muhofazasi va tabiiy resurslardan samarali foydalanishga erishishdan iborat [1].

Jahon banki va BMT ma’lumotlariga ko‘ra, yashil investitsiyalar iqtisodiy o‘sishning yangi manbai sifatida shakllanib, energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni qisqartirish va aholi turmush darajasini yaxshilashga xizmat qilmoqda [2]. Ayniqsa, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga yo‘naltirilgan investitsiyalar ko‘plab mamlakatlarda iqtisodiy rivojlanishning muhim drayverlaridan biriga aylandi.

O‘zbekistonda ham so‘nggi yillarda yashil iqtisodiyotga o‘tish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktyabrdagi PQ–4477-son qarori bilan tasdiqlangan “2019–2030-yillarda O‘zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” mazkur sohadagi asosiy dasturiy hujjat hisoblanadi [3]. Mazkur strategiyada iqtisodiyot tarmoqlarida energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy qilish hamda uglerod chiqindilarini qisqartirish vazifalari belgilangan.

Xalqaro qayta tiklanuvchi energiya agentligi (IRENA) ma’lumotlariga ko‘ra, O‘zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalari quvvati 2024-yilda 5166 MVtni tashkil etgan bo‘lsa, 2025-yilda ushbu ko‘rsatkich 10027 MVtga yetgan. Bu mamlakatda yashil energetika sohasiga jalb qilinayotgan investitsiyalar hajmining yuqori sur’atlarda o‘sib borayotganligini ko‘rsatadi [4].

2025-yil yakuniga ko‘ra mamlakatda umumiy elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmi 86,7 mlrd kVt·soatni tashkil etgan bo‘lib, shundan 16,8 mlrd kVt·soat qismi yashil energiya hissasiga to‘g‘ri kelgan. Quyosh va shamol elektr stansiyalari tomonidan ishlab chiqarilgan energiya hajmi esa 10,5 mlrd kVt·soatga yetgan [5]. Bu ko‘rsatkichlar mamlakatning energiya balansida qayta tiklanuvchi energiya manbalari ahamiyati tobora ortib borayotganligini tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, yashil investitsiyalar hududlar bo‘yicha bir xil taqsimlanmagan. Ayrim mintaqalarda quyosh va shamol energetikasi loyihalari faol amalga oshirilayotgan bo‘lsa, boshqa hududlarda mazkur sohadagi investitsiya faolligi nisbatan past darajada qolmoqda. Bu holat yashil investitsiyalar va hududiy barqaror rivojlanish o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni tadqiq qilishning dolzarbligini yanada oshiradi.

Maqolaning maqsadi O‘zbekiston mintaqalarida yashil investitsiyalar va barqaror rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlikni iqtisodiy-statistik tahlil qilish hamda yashil investitsiyalarning hududiy rivojlanishga ta’sirini baholashdan iborat.

Yashil iqtisodiyot va yashil investitsiyalar masalasi iqtisodiy fanning nisbatan yangi, ammo jadal rivojlanayotgan yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur konsepsiyaning nazariy asoslari Pearce, Markandya va Barbier tomonidan ishlab chiqilgan bo‘lib, ular iqtisodiy o‘sish va atrof-muhit muhofazasi o‘rtasida muvozanatni ta’minlash zarurligini asoslab berganlar [6]. Mualliflar fikricha, iqtisodiy rivojlanish tabiiy resurslarning cheklanganligi va ekologik xavfsizlik omillarini inobatga olgan holda amalga oshirilishi lozim.

Stern iqlim o‘zgarishining iqtisodiy oqibatlarini tahlil qilib, ekologik muammolarni bartaraf etish uchun sarflanadigan mablag‘lar kelajakda yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan iqtisodiy yo‘qotishlarga nisbatan ancha kam ekanligini ta’kidlaydi [7]. Uning fikriga ko‘ra, yashil investitsiyalar uzoq muddatli iqtisodiy o‘sishni ta’minlash bilan bir vaqtda iqlim xavflarini kamaytirishga xizmat qiladi.

Jackson tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda iqtisodiy o‘sishning an’anaviy modellari tabiiy resurslarning ortiqcha sarflanishiga olib kelishi qayd etilgan. Shu sababli muallif barqaror rivojlanishni ta’minlash uchun energiya tejamkor texnologiyalar va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish zarurligini asoslaydi [8].

So‘nggi yillarda OECD, World Bank va Asian Development Bank tomonidan e’lon qilingan hisobotlarda yashil investitsiyalar mamlakatlar iqtisodiy raqobatbardoshligini oshirish, energiya xavfsizligini mustahkamlash hamda yangi ish o‘rinlari yaratishning muhim vositasi sifatida baholanmoqda [9;10].

O‘zbekistonlik olimlardan A.V.Vahobov yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlarini tadqiq qilib, yashil investitsiyalarni jalb qilishda davlat-xususiy sheriklik munosabatlarining ahamiyati yuqori ekanligini ta’kidlaydi [11]. N.A.Nazarova esa mamlakatda yashil iqtisodiyotga o‘tishning institutsional asoslarini tahlil qilib, mazkur jarayonni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish zarurligini ko‘rsatib bergan [12].

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, xalqaro va mahalliy tadqiqotlarda yashil investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligi keng o‘rganilgan bo‘lsa-da, ularning O‘zbekiston mintaqalari barqaror rivojlanishiga ta’siri hamda hududlar kesimidagi xususiyatlari yetarli darajada tadqiq etilmagan. Mazkur maqola aynan ushbu ilmiy bo‘shliqni to‘ldirishga qaratilgan.

Tadqiqot jarayonida iqtisodiy-statistik tahlil, qiyosiy tahlil, dinamik tahlil va guruhlash usullaridan foydalanildi.

Tahlil obyekti sifatida O‘zbekistonning mintaqalarida amalga oshirilayotgan yashil investitsiya loyihalari va ularning iqtisodiy hamda ekologik natijalari tanlab olindi. Tadqiqotning axborot bazasini O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, Energetika vazirligi, Iqtisodiyot va moliya vazirligi, IRENA, World Bank va Asian Development Bank ma’lumotlari tashkil etdi [4;5;9].

Tahlil jarayonida yashil investitsiyalarni baholash uchun quyidagi ko‘rsatkichlardan foydalanildi:

- qayta tiklanuvchi energiya manbalari quvvati;
- yashil energetika sohasiga jalb qilingan investitsiyalar hajmi;
- yashil energiya ishlab chiqarish hajmi;
- energiya tejamkorligi ko‘rsatkichlari;
- yaratilgan ish o‘rinlari soni;
- uglerod chiqindilarining qisqarish darajasi.

Ushbu ko‘rsatkichlar asosida yashil investitsiyalar va barqaror rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlik tahlil qilindi.

1-jadval

O‘zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya quvvatining o‘sishi [4]

Ko‘rsatkich	**2024**	**2025**
Qayta tiklanuvchi energiya quvvati (MVt)	5166	10027
O‘sish sur’ati (%)	-	94,1

Manba: IRENA Renewable Capacity Statistics 2026 asosida tuzildi.

Jadval ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yilda mamlakatda qayta tiklanuvchi energiya manbalari quvvati qariyb ikki barobar oshgan. Bu holat yashil energetika sohasiga jalb qilinayotgan investitsiyalar hajmining keskin ko‘payganligi bilan izohlanadi.

2-jadval

Quyosh va shamol energetikasi ishlab chiqarishi dinamikasi [5]

Yil	**Elektr energiyasi ishlab chiqarish (mlrd kVt·soat)**
2022	0,434
2023	0,577
2024	4,86
2025	10,50

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi ma’lumotlari asosida tuzildi.

Jadval ma’lumotlari tahlili shuni ko‘rsatadiki, 2022–2025-yillar davomida yashil energiya ishlab chiqarish hajmi 24 baravardan ortiq o‘sgan. Bu esa mamlakat energetika tarmog‘ida qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ahamiyati ortib borayotganligini ko‘rsatadi.

3-jadval

O‘zbekiston mintaqalarida amalga oshirilayotgan yirik yashil energetika loyihalari [13]

Hudud	**Loyiha turi**	**Quvvati (MVt)**
Navoiy viloyati	Shamol elektr stansiyasi	500
Buxoro viloyati	Shamol elektr stansiyasi	1000
Samarqand viloyati	Quyosh elektr stansiyasi	440
Jizzax viloyati	Quyosh elektr stansiyasi	400
Qoraqalpog‘iston Resp.	Quyosh va shamol loyihalari	3500

Ushbu ma’lumotlar yashil investitsiyalar asosan yuqori tabiiy salohiyatga ega hududlarda jamlanayotganligini ko‘rsatadi. Ayniqsa, Qoraqalpog‘iston Respublikasi va Navoiy viloyati mamlakatning yashil energetika markazlariga aylanib bormoqda.

4-jadval

O‘zbekistonda yashil investitsiyalar va yangi energetika quvvatlari [5].

Ko‘rsatkich	**2024**	**2025**
Loyihalar soni	24	42
Jalb qilingan investitsiyalar (mlrd dollar)	7	11
Yangi quvvatlar (MVt)	2300	4647

Tahlillar ko‘rsatishicha, yashil investitsiyalar hajmining oshishi mamlakatning energetika infratuzilmasini modernizatsiya qilishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, energiya importiga bo‘lgan ehtiyoj qisqarib, ichki energiya ta’minoti barqarorligi kuchaymoqda.

5-jadval

Yashil investitsiyalarning iqtisodiy va ekologik natijalari (2025-yil) [5]

Ko‘rsatkich	**Miqdori**
Yashil energiya ishlab chiqarish	16,8 mlrd kVt·soat
Tabiiy gaz iqtisodi	3,2 mlrd kub metr
SO_2 chiqindilari qisqarishi	4,7 mln tonna
Yangi ish o‘rinlari	8 mingdan ortiq

Manba: Energetika vazirligi ma’lumotlari asosida tuzildi

Ushbu natijalar yashil investitsiyalar iqtisodiy samaradorlik bilan bir qatorda ekologik va ijtimoiy samara ham berayotganligini ko‘rsatadi. Xususan, zararli chiqindilarning qisqarishi aholi salomatligi va ekologik barqarorlik uchun muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekistonda so‘nggi yillarda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar doirasida yashil iqtisodiyotga o‘tish va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish ustuvor yo‘nalishlardan biriga aylandi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, mamlakatda yashil investitsiyalar hajmining o‘sishi qayta tiklanuvchi energiya manbalari quvvatining kengayishi, elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmining ortishi hamda ekologik barqarorlik ko‘rsatkichlarining yaxshilanishiga xizmat qilmoqda.

Tahlillarga ko‘ra, 2024–2025-yillarda qayta tiklanuvchi energiya quvvati 5166 MVtdan 10027 MVtga yetgan bo‘lib, bir yil ichida qariyb ikki baravar o‘sish kuzatilgan. Shuningdek, quyosh va shamol elektr stansiyalari tomonidan ishlab chiqarilgan energiya hajmi 2022-yildagi 434 mln kVt·soatdan 2025-yilda 10,5 mlrd kVt·soatga yetgan. Bu ko‘rsatkichlar mamlakatda yashil investitsiyalar siyosatining samarali amalga oshirilayotganligini tasdiqlaydi.

Tadqiqot davomida yashil investitsiyalar va barqaror rivojlanish o‘rtasida to‘g‘ridan-to‘g‘ri bog‘liqlik mavjudligi aniqlandi. Xususan, yirik yashil investitsiya loyihalari amalga oshirilayotgan Navoiy, Buxoro, Samarqand, Jizzax viloyatlari hamda Qoraqalpog‘iston Respublikasida energetika infratuzilmasi tez sur’atlarda rivojlanmoqda, yangi ish o‘rinlari yaratilmoqda va investitsiya

jozibadorligi ortib bormoqda. Bu esa yashil investitsiyalar nafaqat ekologik, balki iqtisodiy va ijtimoiy samara ham berayotganligini ko‘rsatadi.

Shu bilan birga, tahlil natijalari ayrim hududlarda yashil investitsiyalar jalb qilish darajasi nisbatan pastligini ko‘rsatdi. Bu holat hududlar o‘rtasida investitsiya muhiti, infratuzilma ta’minoti va loyihalarni amalga oshirish imkoniyatlarida farqlar mavjudligi bilan izohlanadi. Natijada yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayoni hududlar kesimida bir xil sur’atlarda kechmayotganligi kuzatilmoqda.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi:

Birinchidan, hududlarda yashil investitsiyalarni jalb qilish bo‘yicha maxsus hududiy dasturlar ishlab chiqish va ularni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish lozim. Bu kam rivojlangan hududlarda ham yashil loyihalarni amalga oshirish imkoniyatini kengaytiradi.

Ikkinchidan, mamlakatda yashil obligatsiyalar bozorini rivojlantirish va xususiy sektor ishtirokini kengaytirish zarur. Bu qayta tiklanuvchi energiya va energiya samaradorligi sohasidagi loyihalar uchun qo‘shimcha moliyaviy resurslarni jalb qilish imkonini beradi.

Uchinchidan, yashil investitsiyalar samaradorligini baholash bo‘yicha yagona milliy monitoring tizimini joriy qilish maqsadga muvofiq. Bunday tizim investitsiyalarning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik natijalarini baholash imkonini yaratadi hamda qaror qabul qilish jarayoni samaradorligini oshiradi.

To‘rtinchidan, xalqaro moliya institutlari, xususan, Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki va Islom taraqqiyot banki bilan hamkorlikni yanada kengaytirish orqali yashil moliyalashtirish hajmini oshirish lozim.

Beshinchidan, har bir mintaqa uchun uning tabiiy-iqlim sharoitlari va iqtisodiy ixtisoslashuvidan kelib chiqqan holda alohida yashil investitsiyalar strategiyasini ishlab chiqish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bu hududiy resurslardan samarali foydalanish va investitsiyalar qaytimini oshirish imkonini beradi.

Umuman olganda, yashil investitsiyalar O‘zbekiston mintaqalarining barqaror rivojlanishini ta’minlash, energetika xavfsizligini mustahkamlash, aholi turmush darajasini yaxshilash va ekologik barqarorlikka erishishning muhim omili sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shu sababli mazkur sohadagi davlat siyosatini izchil davom ettirish mamlakatning uzoq muddatli iqtisodiy taraqqiyoti uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktyabrdagi “2019–2030-yillarda O‘zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PQ–4477-son Qarori.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrdagi “2030-yilgacha O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ–436-son Qarori.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi ““O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risida”gi PF–158-son Farmoni.
4. International Renewable Energy Agency (IRENA). Renewable Capacity Statistics 2026. Abu Dhabi: IRENA, 2026.
5. O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi. 2025-yil yakunlari bo‘yicha energetika sohasi hisoboti.
6. Pearce D., Markandya A., Barbier E. Blueprint for a Green Economy. London: Earthscan Publications, 1989.
7. Stern N. The Economics of Climate Change: The Stern Review. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
8. Jackson T. Prosperity without Growth: Economics for a Finite Planet. London: Earthscan, 2009.
9. OECD. Green Growth Indicators 2024. Paris: OECD Publishing, 2024.
10. World Bank. World Development Report 2024: Sustainable Development and Climate Action. Washington D.C., 2024.

11. Vahobov A.V. Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.
12. Nazarova N.A. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tishning institutsional asoslari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2021. – №4.
13. Asian Development Bank. Uzbekistan: Energy Sector Assessment, Strategy and Road Map. Manila, 2024.
14. United Nations Environment Programme. Green Economy Report. New York: UNEP, 2023.
15. International Energy Agency (IEA). Uzbekistan Energy Profile 2025. Paris: IEA, 2025.
16. Sovacool B.K. Sustainable Energy Transitions. Energy Research & Social Science. 2021.
17. Polzin F. Green Finance and Renewable Energy Investments. Energy Policy. 2022.
18. Mealy P., Teytelboym A. Economic Complexity and Green Growth. Ecological Economics. 2023.
19. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. O‘zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. 2025-yil statistik to‘plami.
20. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Investitsiyalar va hududiy rivojlanish hisoboti. 2025.

UDK: 361.67

ADIR HUDUDI EKOTIZIMLARINI BOSHQARISHDA INTENSIV SUG‘ORISH TIZIMINI JORIY ETISH

ВНЕДРЕНИЕ СИСТЕМЫ ИНТЕНСИВНОГО ОРОШЕНИЯ В УПРАВЛЕНИЕ ЭКОСИСТЕМОЙ РЕГИОНА АДИР

IMPLEMENTATION OF INTENSIVE IRRIGATION SYSTEMS IN THE MANAGEMENT OF HILL REGION ECOSYSTEMS

Qodirov Hamidullo Madaminjonovich
Andijon davlat texnika instituti “Menejment” kafedrasi mustaqil tadqiqotchisi, PhD

Annotatsiya

Ushbu maqolada Andijon viloyati adir hududlarida yog‘in suvlari yig‘ish usullari, suv yig‘ish havzalarini loyihalash va ushbu ekotizimda sug‘orish tizimlarini takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilib, ilmiy asoslantirilgan.

Kalit so‘zlar: ekologik va iqtisodiy samaradorlik, atmosfera yig‘inlarini yig‘ish usullari, suv yig‘ish havzalarini loyihalash, sug‘orish tizimlarini takomillashtirish, integratsiyalashgan suv resurslarini boshqarish, yomg‘ir suvlarini yig‘ish rezervuari, zinapoyasimon tekis platforma, passive release yoki dual-mode usullar.

В данной статье разработаны и научно обоснованы предложения по методам сбора дождевой воды в холмистых районах Андижанской области, проектированию водосборных бассейнов и совершенствованию ирригационных систем в данной экосистеме.

Ключевые слова: эколого-экономическая эффективность, методы сбора атмосферных осадков, проектирование водосборных бассейнов, совершенствование ирригационных систем, комплексное управление водными ресурсами, водосборное хранилище, ступенчатая плоская платформа, пассивный сброс или двухрежимные методы.

This article develops and scientifically substantiates proposals for methods of rainwater harvesting in the hilly areas of Andijan region, design of water collection basins, and improvement of irrigation systems in this ecosystem.